

IX GC 988/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 12 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IX Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Krzymkowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Kołodziejczak- Marczak

po rozpoznaniu, na rozprawie w dniu 29 stycznia 2018 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa: (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko: A. M.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę: 434.289,33 zł (czterysta trzydzieści cztery tysiące dwieście osiemdziesiąt dziewięć złotych 33/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 20.12.2014 roku do dnia 31.12.2015 roku i z dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1.01.2016 roku do dnia zapłaty;

II. kosztami postępowania obciąża pozwaną i z tego tytułu zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę: 32.532,00 zł;

SSO Katarzyna Krzymkowska

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym do Sądu Okręgowego w Poznaniu dnia 18 maja 2017 r. powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. domagała się zasądzenia od pozwanej A. M. kwoty 434 289,33 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 20 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 27 lipca 2011 r. strony zawarły umowę o obsługę stacji paliw. Przedmiotem umowy było prowadzenie przez pozwaną stacji paliw w sieci powoda pod logo 1-2-3, w tym sprzedaż paliw, towarów i usług.

Właścicielem towarów oferowanych na prowadzonej przez pozwaną stacji paliw była pozwana, z wyłączeniem paliw i wyrobów tytoniowych, które od początku pozostawały własnością powoda – były zakupywane i dostarczane bezpośrednio przez powoda. W odniesieniu do pozostałych towarów pozwana nabywała towary od wskazanych przez powoda dostawców na własny rachunek i dokonywała bezpośrednich rozliczeń z dostawcami. Ustalenia stron dotyczące zasad wynagrodzenia dla stacji paliw w Z. były następujące – propozycja wynagrodzenia obejmowała formułę rabatową dla towarów w sklepie w wysokości 2% liczoną od ceny detalicznej ustalonej przez powoda i obowiązującej w dniu sprzedaży dla klientów stacji paliw. Dla wyrobów tytoniowych, których właścicielem jest i pozostawał powód, zaproponowano prowizję od sprzedaży detalicznej towarów liczoną jako 0,5% od wartości kwoty sprzedaży netto.

Powód w dniu 9 grudnia 2014 r. ustalił, że faktury VAT, o których mowa w pozwie zostały błędnie wystawione poprzez przyjęcie, że towary podlegają rozliczeniom tak jak inne towary zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców, tj. poza należnym wynagrodzeniem prowizyjnym dla pozwanej uwzględniały również

zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców (tzn. naliczono na fakturze dodatkowo wartość sprzedaży papierosów pomniejszona o rabat 2%, czyli w wysokości 98% wartości sprzedaży netto tych towarów w danym miesiącu). Była to oczywista omyłka, ponieważ wybory tytoniowe były kupowane wprost przez powódkę.

Jako przyczynę powód podał, że w wyniku błędu w transmisji danych przenoszonych z jednego systemu księgowego do drugiego doszło do błędnego zdefiniowania poleceń związanych z fakturowaniem operacji księgowych pomiędzy powodem a pozwaną, wystawiono faktury obejmujące jako należne pozwanej obok uzgodnionej prowizji w wysokości 0,5% od wartości sprzedaży netto towarów będących własnością powoda, również pozostałą wartość sprzedaży pomniejszoną o rabat 2%, czyli 98% wartości sprzedaży netto towarów w danym miesiącu.

Z uwagi na wstrzymania wszelkich płatności na rzecz pozwanej, oświadczeniem z 12 maja 2015 r. powód dokonał potrącenia wierzytelności pozwanej względem powoda wynikających z tytułu łączących strony umów operatorskich w łącznej kwocie 113 130,52 zł z kwotą nadpłaty. W rezultacie, zadłużenie pozwanej wobec powoda wynosi 434 289,33 zł i jest to kwota dochodzona w tym procesie.

Nakazem zapłaty z dnia 14 czerwca 2017 r. wydanym w sprawie IX GNc 626/17 w postępowaniu upominawczym referendarz sądowy w tut. Sądzie orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W przepisany terminie pozwana złożyła sprzeciw, w którym zaskarżyła nakaz zapłaty w całości i wniosła o przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, a nadto – co istoty sprawy – o odrzucenie pozwu, a także o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń. Odnośnie istoty sprawy pozwana podała, że powód dokonał płatności, o których mowa w pozwie na rzecz pozwanej w sposób zupełnie dobrowolny, wiedząc od samego początku, że nie jest do tego zobowiązany.

Pozwana dalej podała, że wypowiedzenie przez powoda umów o obsługę stacji, było zupełnie bezzasadne, a powód wyrządził pozwanej szkodę pozbawiając ją możliwości zarobkowania i uzyskiwania dochodów w kwocie 717 292,80 zł. Wadliwość i bezprawność wypowiedzenia jej umów stanowi naruszenie przez powoda zasad współżycia społecznego, co oznacza, że roszczenie dochodzone pozwem powinno być oddalone. Wraz z potrąceniem powyższej kwoty pozwana dokonała potrącenia także innej należności – tj. kwoty 1207,36 zł stanowiącej równowartość odsetek ustawowych za opóźnienie w spłacie należnych pozwanej kwot.

Na rozprawie 29 stycznia 2018 r. Sąd oddalił oba wnioski pozwanej – o przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze oraz o odrzucenie pozwu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa prowadzi działalność gospodarczą w zakresie m.in. sprzedaży paliw. W momencie zawierania umowy przez strony powód działał pod firmą (...) sp. z o.o., później zmienił firmę na (...) sp. z o.o., a następnie na (...) sp. z o.o. Pozwana prowadziła działalność gospodarczą do 31.3.2016 w zakresie działalności agentów zajmujących się sprzedażą paliw.

bezsporne – vide: odpis z KRS powoda – k. 16 i n., wydruk z CEIDG dot. pozwanej – k. 24

W dniu 27 lipca 2011 r. strony zawarły umowę o obsługę stacji paliw. Przedmiotem umowy było prowadzenie przez pozwaną stacji paliw w sieci powoda pod logo 1-2-3 w Z. przy ul. (...), w tym sprzedaż paliw, towarów i usług. Zgodnie z §7 ust. 4 umowy stron ustalono, że każdy sprzedany klientom stacji paliw towar, został uprzednio nabyty od zleceniobiorcy, czego dowodem jest dokument WZ wystawiany przez zleceniobiorcę w cyklu dobowym oraz faktura VAT wystawiana przez zleceniobiorcę dla zleceniodawcy w ciągu 7 (siedem) dni od daty wystawienia dokumentu WZ. Ostateczną cenę detaliczną towarów oferowaną klientom stacji paliw ustalał powód w oparciu o własny obowiązujący system zarządzania cenami towarów. Zgodnie z §10 ust. 1 umowy stron wszelkie przychody

(wpływy gotówkowe i bezgotówkowe) uzyskane ze sprzedaży wszelkich paliw, autogazu, towarów wprowadzonych do obrotu przez zleceniodawcę będą w każdym czasie trwania umowy własnością zleceniodawcy.

Właścicielem towarów oferowanych na prowadzonej przez pozwaną stacji paliw była pozwana, z wyłączeniem paliw i wyrobów tytoniowych, które od początku pozostawały własnością powoda - były zakupywane i dostarczane na stację bezpośrednio przez powoda. W odniesieniu do pozostałych towarów pozwana nabywała towary od wskazanych przez powoda dostawców na własny rachunek i dokonywała bezpośrednich rozliczeń z dostawcami.

Wynagrodzenie miesięczne z tytułu prowadzenia stacji paliw na podstawie § 10 Umowy oraz Załącznika nr 6 do Umowy obejmowało kwotę stałą w formie ryczałtu oraz prowizję od sprzedaży, w zależności od tego, czy sprzedaż dotyczyła towarów powoda (wyroby papierosowe) czy pozwanej (pozostałe towary). Zgodnie z § 10 ust. 5 Umowy w brzmieniu nadanym jej aneksem z dnia 14 sierpnia 2014 roku, wynagrodzenie (kwota ryczałtu oraz prowizja od sprzedaży) ustalano na okresy roczne od 1 kwietnia do końca marca roku następnego w formie pisemnej lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. Powód przedstawiał propozycję wynagrodzenia na kolejny rok, a pozwana w terminie 14 dni miała możliwość zgłoszenia sprzeciwu. Wobec braku takiego sprzeciwu nastąpiła akceptacja przez pozwaną propozycji wynagrodzenia na kolejny okres.

Strony uzgodniły, na mocy punktu 6.2 aneksu, że powyżej opisana forma ustalania wynagrodzenia obowiązywała od dnia 1 marca 2014 roku oraz że na okres od 1 kwietnia 2014 roku do 31 marca 2015 roku została już ustalona zgodnie z procedurą opisaną w punkcie 5.1.1 aneksu z dnia 14 sierpnia 2014 roku.

Dodatkowo, w aneksie z dnia 14 sierpnia 2014 roku do Umowy (punkt 3) zostało ustalone, że na podstawie art. 106d ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług na zakończenie każdego miesiąca powód wystawiał będzie w imieniu i na rzecz pozwanej wszelkie faktury VAT, w szczególności dokumentujące dokonaną przez pozwaną sprzedaż towarów w imieniu powoda (tzw. proces „samofakturowania”). Pozwana uzyskiwała wgląd do tak wystawianych faktur VAT na portalu internetowym i miała 5 dni od dnia jej wystawienia na dokonanie weryfikacji i zgłoszenia jakichkolwiek zastrzeżeń co do ich poprawności. Nieprzekazanie przez pozwaną takich zastrzeżeń we wskazanym terminie, zgodnie z punktem 3.5 aneksu do Umowy, uważano za zatwierdzenie prawidłowości wystawienia faktury VAT. W punkcie 6.1 aneksu ustalono, że samofakturowanie obowiązuje od 1 maja 2014 roku.

Ustalenia zasad wynagrodzenia dla stacji paliw prowadzonej przez pozwaną w Z. na okres od 1 kwietnia 2014 roku do 31 marca 2015 roku, o którym mowa w punkcie 6.2 aneksu z dnia 14 sierpnia 2014 roku do Umowy, zostały ustalone w ramach korespondencji mailowej z dnia 10 marca 2014 roku. Mianowicie, powód przedstawił pozwanej propozycję wynagrodzenia w dniu 10 marca 2014 roku za pośrednictwem poczty elektronicznej. Propozycja wynagrodzenia obejmowała formułę rabatową dla towarów w sklepie w wysokości 2% liczoną od ceny detalicznej ustalonej przez powoda i obowiązującej w dniu sprzedaży dla klientów stacji paliw. Natomiast, dla wyrobów tytoniowych, których właścicielem jest i pozostawał powód, zaproponowano prowizję od sprzedaży detalicznej towarów liczoną jako 0,5% od wartości kwoty sprzedaży netto. Ponadto, propozycja obejmowała miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe na okres od kwietnia 2014 roku do lipca 2014 roku w wysokości 9.900 PLN oraz na okres od sierpnia 2014 roku do marca 2015 roku w wysokości 9.450 PLN. Wobec tego, że pozwana nie zgłosiła sprzeciwu wobec wyżej wymienionej propozycji wynagrodzenia, należało zgodnie z Umową rozumieć to jako akceptację powyższych warunków wynagrodzenia.

Bezsporne, a nadto dowód – odpis umowy z 27 lipca 2011 r. (k. 26 i n.), zeznania świadka R. I. (protokół el. z rozprawy z 29.1.2018), aneks z 14 sierpnia 2014 r. wraz z załącznikami (k. 62 i n.), wydruk listu internetowego z 10 marca 2014 r. (k. 71).

Powód w okresie od dnia 31 maja 2014 roku do dnia 31 października 2014 roku wystawił, w ramach procesu „samofakturowania”, faktury VAT dokumentujące wynagrodzenie prowizyjne na rzecz pozwanej z tytułu usług świadczonych przez pozwaną na rzecz powódki w ramach Umowy.

- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.05.2014 r. na kwotę 93.383,73 PLN;

- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.06.2014 r. na kwotę 87.140,08 PLN;
- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.07.2014 r. na kwotę 80.950,54 PLN;
- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.08.2014 r. na kwotę 93.489,39 PLN;
- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.09.2014 r. na kwotę 97.218,02 PLN;
- Faktura VAT numer (...) z dnia 31.10.2014 r. na kwotę 103.697,19 PLN.

Dowód – odpisy ww. faktur VAT (k. 73 – 78)

Wyżej wymienione faktury VAT zostały następnie automatycznie opłacone przelewem na rachunek bankowy pozwanej w następujących wysokościach:

- a) 16 czerwca 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 92.099,21 PLN;
- b) 14 lipca 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 86.036,89 PLN;
- c) 13 sierpnia 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 79.523,93 PLN;
- d) 15 września 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 91.970,32 PLN;
- e) 14 października 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 95.710,35 PLN;
- f) 14 listopada 2014 - faktura VAT nr (...) w zakresie kwoty 102.079,15 PLN.

Bezsporne, a nadto dowód – wydruki szczegółów transakcji bankowych (k. 79 i n.).

Powód w dniu 9 grudnia 2014 roku ustalił, że powyższe faktury VAT okazały się wystawione błędnie poprzez przyjęcie, iż towary te podlegają rozliczeniom tak jak inne towary zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców, tj. poza należnym wynagrodzeniem prowizyjnym dla pozwanej uwzględniały również rozliczenie wartości zakupu wyrobów tytoniowych w taki sposób jakby były one uprzednio: zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców (tzn. naliczono na fakturze dodatkowo wartość sprzedaży papierosów pomniejszona o rabat 2%, czyli w wysokości 98,0% wartości sprzedaży netto tych towarów w danym miesiącu). Była to oczywista omyłka, ponieważ wyroby tytoniowe były kupowane wprost przez powódkę, a zatem pozwanej nie przysługiwało w tym zakresie prawo do refaktury kosztów ich nabycia, a wyłącznie wynagrodzenie prowizyjne od ich sprzedaży. Przyczyny powstałych błędów w fakturowaniu powstały w związku z prowadzonym w okresie od stycznia do końca maja 2014 roku procesem zmiany systemu księgowego w ramach całej grupy kapitałowej, do której należy powód, a który to proces polegał na przeniesieniu wszelkich operacji księgowych, w tym także wszelkich baz danych związanych z prowadzoną przez powoda działalnością gospodarczą, z jednego systemu (SAP) do drugiego (J. E.). Implementacja nowego systemu księgowego równolegle została przeprowadzona w pozostałych spółkach w grupie (...). W wyniku błędu w transmisji (migracji) danych przenoszonych ze starego systemu księgowego SAP do nowego systemu księgowego (...) a dotyczących warunków i wysokości wynagrodzenia przysługującego pozwanej i a przez to błędu w zdefiniowaniu poleceń związanych z fakturowaniem operacji księgowych pomiędzy powodem a pozwaną, wystawiono faktury VAT obejmujące jako należne pozwanej obok uzgodnionej prowizji w wysokości 0,5% od wartości sprzedaży netto towarów będących własnością powoda (wyrobów papierosowych), również pozostałą wartość sprzedaży pomniejszoną o rabat 2%, czyli 98,0% wartości sprzedaży netto towarów w danym miesiącu.

Dowód - zeznania świadka R. I., zeznania świadka M. W. (protokół el. z rozprawy z 29.1.2018).

Pozwana otrzymywała faktury oraz płatności i nie próbowała tego w żaden sposób wyjaśnić. Pozwana wcześniej otrzymywała płatności na poziomie około 10-15.000 zł i nagle zaczęła dostawać płatności na ponad 100.000 zł, a w relacjach umownych stron nic się nie zmieniło. Cały czas działano na tych samych zasadach. Kontakt z pozwaną

nastąpił ze strony powodowej. Po kilku dniach pozwana przyznała, że pieniądze za ww. faktury do niej trafiły i twierdziła, że tych pieniędzy nie ma, bo zostały zabrane przez jej męża z rachunku.

Dowód – zeznania świadka R. I. (protokół el. z rozprawy z 29.1.2018).

Powód, wezwał pozwaną pismem z dnia 15 grudnia 2014 roku do dobrowolnego zwrotu kwoty 547.419.85 PLN jednocześnie załączając wystawione na tę kwotę faktury korygujące do faktur VAT wystawionych w okresie od dnia 31 maja 2014 roku do dnia 31 października 2014 roku. Poniższe zestawienie obrazuje wystawione przez powoda faktury VAT w przedmiotowym okresie wraz ze wskazaniem kwot wymagających korekty, z uwagi na ich nieprawidłowe naliczenie:

<i>okres</i>	<i>numer faktury</i>	<i>Data wystawienia faktury</i>	<i>kwota netto faktury</i>	<i>kwota brutto faktury</i>	<i>stawka vat</i>	<i>Do korekty netto</i>	<i>Do korekty brutto</i>
Maj	(...)	31.05.2014	75 924,54	93 383,73	23%	74877,41	92 099,21
Czerwiec	(...)	30.06.2014	70854,49	87140,08	23%	69948,69	86 036,89
Upiec	(...)	31.07.2014	65 823,85	80 950,54	23%	64 653,60	79 523,93
Sierpień	(...)	31.08.2014	76011,29	93 489,39	23%	74 772,62	91970,32
Wrzesień	(...)	30.09.2014	79 043,87	97 218,02	23%	77 813,29	95 710,35
Październik	(...)	31.10.2014	84308,53	103 697,19	23%	82 991,18	102079,15
	445 056,79	547 419,85					

Oświadczeniem z 12 maja 2015 r. powód dokonał potrącenia wierzytelności pozwanej względem powoda wynikających z tytułu łączących strony umów operatorskich w łącznej kwocie 113 130,52 zł z kwotą nadpłaty. W rezultacie, zadłużenie pozwanej wobec powoda wynosi 434 289,33 zł

Bezsporne, a nadto dowód – ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty z 15.12.2014 wraz załącznikami (k. 92 i n.), list internetowy z 15.12.2014, oświadczenie o potrąceniu z 12.5.2015 z załącznikami (k. 102-105).

Za wiarygodne Sąd uznał opisane wyżej dokumenty urzędowe i prywatne. Wszystkie one zostały przedłożone w odpisach, których zgodność z oryginałami nie była kwestionowana przez strony, do czego i Sąd nie znalazł podstaw. Dokumenty urzędowe stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), natomiast dokumenty prywatne stanowiły dowód tego, że osoby, które je podpisały, złożyły oświadczenia w nich zawarte (art. 245 k.p.c.).

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka R. I. oraz M. W., albowiem były one spójne i spontaniczne, a nadto znalazły potwierdzenie w wiarygodnym materiale dowodowym sprawy. Świadczenie zgodnie przedstawiło okoliczności dotyczące wiedzy pozwanej o nienależnym świadczeniu, braku wiedzy strony powodowej do momentu wykrycia błędu systemu księgowego w tym przedmiocie i braku polubownego zakończenia rozwiązania sprawy.

Sąd oddalił wszystkie wnioski dowodowe strony pozwanej. W ocenie sądu przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych przez pozwaną spowodowałoby jedynie zwłokę w postępowaniu, w szczególności również wobec niestawiennictwa pozwanej na rozprawie, co uniemożliwiło sądowi ustalanie okoliczności spornych przez zadawanie pytań przez Sąd. Przede wszystkim jednak pozwana, mimo stosownego zobowiązania ze strony Sądu nie podała adresów do doręczeń dla świadków. Zgodnie z art. 258 k.p.c. strona powołująca się na dowód ze świadków obowiązana jest dokładnie oznaczyć fakty, które mają być zeznaniami poszczególnych świadków stwierdzone, i wskazać świadków, tak by wezwanie ich do sądu było możliwe. Brak zatem obowiązku podawania adresu zamieszkania świadka, a jedynie adresu, pod którym doręczenie będzie skuteczne. Może to być adres miejsca pracy czy prowadzenia działalności gospodarczej (A. Góra-Błaszczkowska (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729, Warszawa 2015). Pozwana nie podała żadnego z tych adresów. Przy czym, powołane dowody zmierzały jedynie do przewleknięcia postępowania i dotyczyły kwestii nieistotnych dla rozstrzygnięcia tej sprawy, która nie dotyczy podstaw rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym z pozwaną. Pozwana nie podała również okoliczności faktycznych, które Sąd mógłby badać w postępowaniu dowodowym, które wskazywałyby na brak jej odpowiedzialności z tytułu nienależnego świadczenia.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powódka domagała się zwrotu kwoty 434 289,33 zł uiszczonej tytułem zapłaty za 6 faktur nieprawidłowo wystawionych, wskazując, że zapłacone z tego tytułu kwoty stanowiły nienależne świadczenie w postaci premii.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wniosku o odrzucenie pozwu, Sąd zwraca uwagę, że nie był on oparty na jednej z podstaw z art. 199 § 1 pkt 1-3 k.p.c. Poza tym powód podał, że wysłał wezwanie do zapłaty do pozwanej, co oznacza, że wypełnił warunki formalne pozwu z art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. Jakkolwiek niezachowanie tych warunków nie powoduje odrzucenia pozwu ani nawet zwrotu pozwu.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Na podstawie art. 410 § 1 k.c., przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie nienależne zostało zdefiniowane w art. 410 § 2 k.c., który stanowi, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Strony łączyła pisemna umowa o obsługę stacji paliw. Zdaniem Sądu zawartą między stronami należy zaliczyć do swoistego rodzaju umów o świadczenie usług. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej powódka zlecała prowadzenie stacji paliw w imieniu i na rzecz powódki w tym do sprzedaży paliw i towarów za wynagrodzeniem dla pozwanej. Zgodnie z art. 750 k.c. do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Zdaniem Sądu tego typu umowa nie jest uregulowana, przeto odpowiednie zastosowanie znajdzie przepis art. 734 § 1 k.c. i art. 735 k.c. Zgodnie z przepisem art. 735 § 2 k.c. w przypadku umówienia się o wysokość wynagrodzenia, stronie przyjmującej (powódce w tym wypadku) należy się wynagrodzenie w tej umownej wysokości. Umowę o świadczenie usług należy zaliczyć do umów wzajemnych, gdyż świadczenia powoda (wykonywanie usług) było odpowiednikiem świadczenia pozwanej (zapłaty umówionego wynagrodzenia) – art. 487 § 2 k.c. Zgodnie z art. 488 § 1 k.c. świadczenia będące przedmiotem zobowiązań z umów wzajemnych winny być spełnione jednocześnie, chyba że z umowy, z ustawy albo z orzeczenia Sądu lub decyzji innego właściwego organu wynika, iż jedna ze stron jest zobowiązana do wcześniejszego świadczenia. Jeżeli świadczenia wzajemne powinny być

spełnione jednocześnie, każda ze stron może powstrzymać się ze spełnieniem świadczenia, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego (art. 488 § 2 k.c.).

Według ustalonego stanu faktycznego sprawy na podstawie dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków właścicielem towarów oferowanych na prowadzonej przez pozwaną stacji paliw była pozwana, z wyłączeniem paliw i wyrobów tytoniowych, które od początku pozostawały własnością powoda – były zakupywane i dostarczane bezpośrednio przez powoda. W odniesieniu do pozostałych towarów pozwana nabywała towary od wskazanych przez powoda dostawców na własny rachunek i dokonywała bezpośrednich rozliczeń z dostawcami. Ustalenia stron dotyczące zasad wynagrodzenia dla stacji paliw w Z. były następujące – propozycja wynagrodzenia obejmowała formułę rabatową dla towarów w sklepie w wysokości 2% liczoną od ceny detalicznej ustalonej przez powoda i obowiązującej w dniu sprzedaży dla klientów stacji paliw. Dla wyrobów tytoniowych, których właścicielem jest i pozostawał powód, zaproponowano prowizję od sprzedaży detalicznej towarów liczoną jako 0,5% od wartości kwoty sprzedaży netto.

Najistotniejszym dla tej sprawy była wykazana okoliczność, że powód w dniu 9 grudnia 2014 r. ustalił, że faktury VAT, o których mowa w pozwie obejmujące wynagrodzenie prowizyjne dla pozwanej zostały błędnie wystawione poprzez przyjęcie, że towary podlegają rozliczeniom, tak jak inne towary zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców, tj. poza należnym wynagrodzeniem prowizyjnym dla pozwanej uwzględniały również zakupywane bezpośrednio przez pozwaną od zewnętrznych dostawców (tzn. naliczono na fakturze dodatkowo wartość sprzedaży papierosów pomniejszona o rabat 2%, czyli w wysokości 98% wartości sprzedaży netto tych towarów w danym miesiącu). Była to oczywista omyłka, ponieważ wybory tytoniowe były kupowane wprost przez powódkę. Przesłuchani w sprawie świadkowie opisali przyczyny tej omyłki rachunkowej, moment i sposób wykrycia oraz zachowanie pozwanej. Z wiarygodnych dowodów wynika, że pozwana otrzymała zapłatę kwoty 547 419,85 zł za 6 faktur, które nigdy nie powinny być wystawione w takiej wysokości.

W niniejszej sprawie nie zaistniała negatywna przesłanka wskazana w art. 411 pkt 1 k.c., zgodnie z którym, nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Przesłanką omawianej kondycji jest obiektywne nieistnienie zobowiązania, natomiast czynnik subiektywny wyraża się wiedzą o braku zobowiązania oraz wolą spełnienia świadczenia mimo braku obowiązku (T. Sokołowski, Komentarz do art. 411 k.c. w: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, Lex 2010). W rozważanym przypadku nie można mówić o woli spełnienia świadczenia w sytuacji, gdy powódka w sposób „bezrefleksyjny” uiszczala należności z otrzymywanych od pozwanego faktur VAT. Po pierwsze w wyniku błędu w transmisji danych przenoszonych z jednego systemu księgowego do drugiego doszło do błędnego zdefiniowania poleceń związanych z fakturowaniem operacji księgowych pomiędzy powodem a pozwaną, wystawiono faktury obejmujące jako należne pozwanej obok uzgodnionej prowizji w wysokości 0,5% od wartości sprzedaży netto towarów będących własnością powoda, również pozostała wartość sprzedaży pomniejszoną o rabat 2%, czyli 98% wartości sprzedaży netto towarów w danym miesiącu. Po drugie, jak wykazała powódka, zarówno wystawianie faktur jak i ich zapłata następowała automatycznie – tj. bezrefleksyjnie. Pozwana natomiast nie zareagowała na znacznie wyższe wpływy otrzymywane od powódki niż w toku dotychczasowej współpracy. Dopiero wykrycie tej okoliczności przez zeznającego w sprawie R. I. doprowadziło do zaprzestania nienależnego procederu świadczenia na rzecz pozwanej. Pozwana zresztą w zasadzie nie kwestionowała otrzymania dochodzonych pozwem należności, natomiast jej twierdzenia, że doszło do świadomej transakcji ze strony powodowej okazały się gołosłowne.

Pozwana nie przedstawiła w toku sprawy skutecznie jakiegokolwiek dowodu. W tym, mimo podnoszonego zarzutu potrącenia roszczeń nie wykazała należności potrącaniej z tą dochodzoną pozwem. Tym samym pozwana nie wykazała, że przysługuje jej do potrącenia wierzytelność, o której mowa w sprzeciwie. Przyjmuje się, że warunkiem skuteczności oświadczenia o potrąceniu składanego drugiej stronie, jest to, aby dotyczyło ono wzajemnej wierzytelności potrącającego, skonkretyzowanej pod względem rodzajowym, terminowym i wartościowym, w tym dokładne określonej kwoty pieniężnej w jakiej ta wierzytelność się wyraża (por. wyrok SN z 4 lutego 2000 r., II CKN 730/98, niepubl.; wyrok SN z 27 sierpnia 1970, II CR 377/70, niepubl.; wyrok SN z 30 maja 1968, II PR

202/68, Lex nr 6353; wyrok SN z 28 października 1999 r., II CKN 551/98, OSNC 2000/5/89). Potrącenie następuje przez jednostronną czynność prawną jednego z wzajemnych wierzycieli. Skutkiem tej czynności jest wygaśnięcie wierzytelności obu stron do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 2 k.c.), z chwilą kiedy potrącenie stało się możliwe (art. 499 zd. II k.c. w zw. z art. 498 § 1 k.c.). Oświadczenie o potrąceniu może być składane poza postępowaniem toczącym się z powództwa wierzyciela wzajemnego i podlega ogólnym przepisom, co do sposobu i chwili złożenia (art. 60 i 61 k.c.), a jeżeli zostanie złożone skutecznie, ze względu na skutek umarzający, tworzy nową treść stosunku prawnego między stronami wykraczającą, ze względu na konsekwencje mocy wstecznej, nawet poza treść zobowiązania z chwili złożenia oświadczenia. O ile z treści sprzeciwu można wywieść, że powołując się na art. 498 § 1 k.c. składa ona oświadczenie o potrąceniu wzajemnych roszczeń, to w świetle stanu faktycznego oświadczenie to należy uznać za co najmniej niewykazane w tym procesie. Nie jest jasne dlaczego powód miałby ponosić odpowiedzialność za rozwiązanie umów z pozwaną. Pozwana nie wykazała, że umowa stron wiązała by je przez najbliższe 30 lat, a przede wszystkim, że odnosiłaby z tego tytułu miesięczny dochód w kwocie 2134,80 zł. Jak już wyżej była także mowa – Sąd uznał, że pozwana nie udowodniła, aby na obecnym etapie poniosła szkodę. Zawnioskowane środki dowodowe również nie zmierzały do wykazania powyższych, spornych okoliczności.

W dalszej kolejności pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powódki. Ogólną regulację odnośnie terminów przedawnienia zawiera art. 118 § 1 k.c. Stosownie do tego przepisu - jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. W związku z tym, iż brak jest szczególnego uregulowania okresu przedawnienia dla roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, to znajdzie do niego zastosowanie ogólny termin przedawnienia określony w powołanym przepisie, a mianowicie - dla stosunków między przedsiębiorcami - okres trzyletni. Zobowiązanie o zwrot nienależnego świadczenia należy do kategorii zobowiązań bezterminowych, w których dla określenia terminu wykonania zobowiązania (spełnienia świadczenia) niezbędne jest wezwanie dłużnika przez wierzyciela określone w art. 455 k.c. Roszczenie wynikające z zobowiązania bezterminowego, obejmującego zwrot nienależnie spełnionego świadczenia (art. 410 § 1 k.c.), staje się wymagalne w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c.) i to niezależnie od stanu świadomości uprawnionego co do przysługiwania mu roszczenia kondycyjnego (wyrok SN z dnia 8.07.2010 r., II CSK 126/10, LEX nr 602678).

Nie budzi wątpliwości, że powód uścił należności, które były pozwanej nienależne już w 2014 r. Powód wezwał pozwaną do zapłaty już w dniu 15 grudnia 2014 r., czego pozwana nie kwestionowała. Od otrzymania tego wezwania rozpoczął bieg termin przedawnienia. Przy czym wniesienie pozwu w tej sprawie 18 maja 2017 roku nastąpiło przed jego upływem. Nawet gdyby uznać, że roszczenie powoda z tytułu zwrotu nienależnego świadczenia stało się wymagalne już wcześniej – gdyby powód wezwał pozwaną niezwłocznie po spełnieniu nienależnego świadczenia, to i tak nie jest ono przedawnione. Skoro pierwsza zapłata na rzecz pozwanej nastąpiła 16 czerwca 2014 r., a pozew wniesiono 18 maja 2017, to oznacza, że nastąpiło to przed upływem przedawnienia. Zgodnie bowiem z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia.

Odnosząc się do lapidarnego i nieuzasadnionego zarzutu pozwanej dotyczącego naruszenia zasad współzycia społecznego, to uznać należało go za bezzasadny. W ocenie Sądu żądanie powoda obejmujące zwrot nienależytego świadczenia nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego. Zwłaszcza, w okolicznościach niniejszej sprawy opisanych wyżej. Kwestia dotycząca podstaw wypowiedzenia przez powoda umów z pozwaną nie podlegała badaniu w tym procesie, albowiem pozwana nie przedstawiła ku temu dowodów na poparcie swoich twierdzeń. Poza tym, wypowiedzenie tych umów nie wiąże się z kwestią braku należności świadczenia otrzymanego od powoda przez pozwaną.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w pkt 1. wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę dochodzoną pozwem.

O odsetkach ustawowych Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jako termin zapłaty odsetek do której wzywana była pozwana Sąd, na podstawie art. 455 k.c., przyjął dzień następnny po terminie wyznaczonym w wezwaniu z 15.12.2014 r. (k. 92). Pozwana tego terminu nie kwestionowała. Rozgraniczenie odsetek należnych powodowi do 31 grudnia 2015 oraz od 1 stycznia 2016 wynika z wejścia w życie w toku procesu przepisów ustawy z 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 9 listopada 2015 r.). Zgodnie z przepisem przejściowym tej ustawy (art. 56) do odsetek należnych za okres kończący się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Okres za który powód domagał się odsetek nie skończył się zaś przed 1 stycznia 2016 r., a trwa do dnia zapłaty. Z uwagi na fakt, że ustawa ta zmodyfikowała m.in. przepis art. 481 § 2 k.c., zgodnie z którym obecnie jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych, konieczne było wskazanie jakie dokładnie odsetki są jej należne od 1 stycznia 2016.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 i n. k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Pozwana przegrała spór w całości, wobec czego winna ponieść całość kosztów postępowania. Na koszty powoda składa się uiszczona opłata od pozwu w kwocie 21715 zł oraz kwota 10800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w wysokości minimalnego wynagrodzenia adwokackiego, o którym mowa w §2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (w brzmieniu nadanym rozporządzeniem MS z 3 października 2016) oraz kwota 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

SSO Katarzyna Krzymkowska